

Broj: 01-897/21-4
Podgorica, 23.6.2022. godine
MB

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/2011 i 32/2014) i člana 41 Pravila o radu zaštitnika/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br.53/14.) nakon završenog ispitnog postupka po pritužbi građanina XX daje

MIŠLJENJE

I Uvod

1. XX obratio se instituciji Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore pritužbom na rad službenika Uprave policije - CB Podgorica. U pritužbi je, u bitnom, navedeno: da ga je 18.11.2021. godine, zaustavila interventna patrola preduzevši prema njemu radnje za koje smatra da nijesu u skladu sa pozitivnim propisima Crne Gore; da se pomenutog dana kretao p.m.v. u naselju Zabjelo, sa još dva saputnika u vozilu; da mu je vozilo interventne jedinice prepriječilo put; da nije bio vezan sigurnosnim pojasom dok je upravljao vozilom; da su izdali naređenje da izađu iz auta što su i uradili i odmah predali dokumenta na pregled; da su mu tokom tih radnji, povišenim tonom kazali „ruke na krov“ nakon čega su uslijedile riječi „polomićemo ti ruke“ koje su bile upućene njegovom stricu koji je pokušao da smiri situaciju; da im je, dok su čekali saobraćajnu patrolu, rekao da će obavijestiti njihove nadređene o njihovom ponašanju; da 3-4 službenika nijesu imali oznake te da ga nijesu propisno zaustavili čime su mu ugrozili bezbjednost.

Dalje je navedeno: da je tokom čekanja saobraćajne policije doživio omalovažavanje od strane službenika; da je tada lišen slobode; da su mu uzeli telefon i isključili ga; da su ga vrijeđali i upućivali mu prijetnje; da su mu prijetili tokom vožnje do CB Podgorica, hvatali ga za jaknu i udarali u lice sa dva prsta; da su u CB Podgorica nastavili sa uvredama i sa omalovažavanjem; da ga je posjetila HMP te da je nakon što je bio kod sudije i nakon toga pušten, opet zatražio medicinsku pomoć u Urgentnom centru KCCG nakon čega je zadržan i ujutru pušten nakon što mu se zdravstveno stanje poboljšalo.

II Postupanje Zaštitnika

2. Zaštitnik je, saglasno odredbama člana 35 stav 2 i člana 36 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, zatražio i dobio izjašnjenje od strane Uprave policije br. 074/21-36239/1, na okolnosti predmetnog događaja, kao i dokumentaciju koja je formirana povodom konkretnog slučaja. U izjašnjenju je između ostalog navedeno: da su dana 18.11.2021. godine, oko 12:00 časova, službenici Uprave policije – Interventne jedinice, obavljajući svoje radne zadatke, primijetili p.m.v. golf kao i tri muške osobe u istom; da su, u namjeri da zaustave to vozilo, uključili svjetlosnu i zvučnu

signalizaciju na službenom vozilu; da se vozač nije zaustavio na te znakove, već da je nastavio kretanje; da su tada „ablendovali“ kako bi na taj način dodatno skrenuli pažnju vozaču da zaustavi vozilo; da je vozač i dalje nastavio kretanje, ne smanjujući brzinu; da su, uvidjevši da vozač nema namjeru da se zaustavi, zaobišli vozilo i zaustavili se ispred istog; da su tada pristupili kontroli vozila i lica koja su se nalazila u istom te da se na zadnjem sjedištu nalazilo lice koje kod sebe nije posjedovalo lični identifikacioni dokument.

Dalje je navedeno: da se, kada su pristupili kontroli lica, vozač okrenuo u jednom trenutku ka njima i glasnim tonom se obratio službenicima rekavši „kako me ovo zaustavljate, kakav je ovo način, kao da sam neki kriminalac, ovo nije u redu ja sam budući načelnik, pa ćete da vidite kako ću da vam vratim, svi ćete vraćati kredite za mene kad vas ostavim bez posla“; da ga je tada jedan od policijskih službenika upozorio na ponašanje i da prestane sa prijetnjama, te da ukoliko nije zadovoljan postupanjem policijskih službenika ima pravo na podnošenje pritužbe na njihov rad; da je nakon toga isti policijski službenik saopštio vozaču XX da će biti sankcionisan shodno odredbama Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, zbog toga što nije vezao siguronosan pojas i zbog nestajanja na znak „STOP“; da tada, XX počinje da viče i da govori da je ovo njegova država, da niko ne smije njega da zaustavlja jer je on budući načelnik, te da će zvati sadašnjeg da ostanu bez posla; da im se zatim obraća riječima „zapamtićete vi mene, platiće vaša djeca za ovo“; da nakon ovih upućenih prijetnji, policijski službenik licu XX saopštava da će biti priveden u službene prostorije CB Podgorica te da su zatim lice bez upotrebe sredstava prinude smjestili u službeno vozilo kao i da su treće lice iz vozila koje nije imalo dokumenta kod sebe doveli u službene prostorije CB Podgorica radi utvrđivanja identiteta.

U krajnjem je navedeno: da su nakon dovođenja u CB Podgorica, a na zahtjev XX, službenici CB Podgorica pozvali ekipu Hitne medicinske pomoći kako bi istom pružili ljekarsku pomoć; da je lice XX, dok se nalazio u službenim prostorijama CB Podgorica, prisutnim policijskim službenicima rekao sljedeće riječi: „ja imam prijatelje u KCCG koji će da ispišu povrede koje ja nemam, tako da polako, vidjećemo sve, trajaće ovo između nas mjesecima“ te da je XX lišen slobode dana 18.11.2021. godine zbog osnovane sumnje da je počinio prekršaj iz člana 11 Zakona o javnom redu i miru te da je protiv istog podnešen Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

Uz izjašnjenje Uprave policije dostavljena je i sljedeća dokumentacija: službena zabilješka sačinjena od strane službenika interventne jedinice; službena zabilješka o lišenju slobode br. 2015/21; službena zabilješka o obavještenju državnog tužioca o događaju; ljekarski izvještaj JZU Zavod za HMP zajedno sa uputom za liječenje u urgentni blok br. protokola 15865; prijava za prekršaj; zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka br. 15476/2021 kao i zapisnik o izvršenoj kontroli prisustva alkohola u organizmu br. 215800.

Predstavnici institucije Zaštitnika su, radi potpunog kompletiranja spisa predmeta, posjetili organizacionu jedinicu koja je sprovodila postupak u konkretnom slučaju, izvršili uvid u kompletan predmet i izuzeli nedostajuću dokumentaciju i to: zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina XX i zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina YY.

Zaštitnik je radi sveobuhvatnog vođenja postupka, zatražio informaciju od strane Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici u vezi toga da li je postupajuća državna tužiteljka u konkretnom slučaju preduzimala mjere i radnje iz svoje nadležnosti i ako jeste koje, a povodom Zapisnika o obavještenju prikupljenom od građanina XY bez djelovodnog broja od dana 18.11.2022. godine, u kojem je, između ostaloga navedeno da: „mu je jedan policajac rekao ne granaj tim rukama da ti ih obje ne bih polomio.“

U informaciji Tu br. 229/22 od 28. aprila 2022. godine je u bitnom navedeno da je u konkretnom slučaju postupajuća tužiteljka od strane policijskog službenika informisana o sadržini službene zabilješke, koja je sačinjena od strane tog organa koja se odnosi na radnje koje je XX preduzimao prema službenim licima; da je naložila da se od YY i XY, koji su prisustvovali navedenom događaju prikupe obavještenja na sve okolnosti predmetnog događaja; da cijeneći sadržinu sl. zabilješke te kvalitet prikupljenih obavještenja ali i sve segmente samog događaja kako u pogledu postupaka XX tako i u pogledu svih ostalih učesnika konkretnog događaja, našla da u radnjama XX nema elemenata bića krivičnog djela te da je izdat nalog da Uprava policije cijeni postojanje prekršaja u konkretnom slučaju, kao i da je radi davanja izjašnjenja u ovom predmetu zatražila od policijskog službenika da dostavi svu dokumentaciju za koju se vezuje predmetni događaj, putem aplikacije viber, koja je odštampana i predstavlja sastavni dio ovog izjašnjenja.

III Utvrđene činjenice

3. Na osnovu dostavljene pritužbe, izjašnjenja Uprave policije i dostavljene dokumentacije utvrđene su sljedeće činjenice:

- da su dana 18.11.2021. godine, četiri službenika Uprave policije – interventne jedinice CB Podgorica oko 12:10 časova u naselju Zabjelo, zaustavili motorno vozilo kojim je upravljao podnosilac pritužbe;
- da je vozilo zaustavljeno tako što se službeno vozilo Uprave policije zaustavilo ispred njega i onemogućilo mu dalje kretanje;
- da se podnosilac pritužbe prethodno oglušio na svjetlosnu i zvučnu signalizaciju kojom je upozoren da zaustavi vozilo radi policijske kontrole;
- da su se u zaustavljenom vozilu, pored podnosioca pritužbe nalazile još dvije osobe muškog pola;
- da su službenici tada pristupili kontroli putnika i pregledu vozila;
- da jedan od putnika u vozilu nije imao lični identifikacioni dokument;
- da je, u periodu dok su čekali saobraćajnu policiju radi izdavanja naloga zbog prekršaja iz Zakona o bezbjednosti saobraćaja, podnosilac pritužbe lišen slobode od strane policijskih službenika koji su zaustavili vozilo zbog sumnje da je prijetio i omalovažavao policijske službenike prilikom vršenja poslova iz svoje nadležnosti;
- da su sva tri lica pristupila u CB Podgorica i to podnosilac pritužbe jer je lišen slobode, prvi saputnik YY koji je koji je doveden radi utvrđivanja identiteta i drugi saputnik XY koji je svojevrijem pristupio;
- da su od oba saputnika podnosioca pritužbe prikupljena obavještenja od građanina na zapisnik;
- da prvi saputnik YY nije želio da daje nikakvu izjavu, što je zapisnički konstatovano;
- da je drugi saputnik XY na zapisnik, između ostaloga naveo: „...Izvadio sam dokumenta i onda je došao jedan od policajaca i rekao mi da ponovo izađem iz auta i ja sam izašao, stavio dokumenta na krov, i ja sam počeo da mu objašnjavam u redu je, u redu je, bio sam okrenut prema vozilu, nismo znali da nas zaustavljate, i tada sam čuo da mi je jedan policajac rekao „Ne granaj tim rukama da ti ih obje ne bih polomio.“;
- da se državna tužiteljka izjasnila da u radnjama podnosioca pritužbe nema elemenata krivičnog djela, već da policija cijeni postojanje prekršaja;

- da se državna tužiteljica naknadno izjasnila da cijeneći :“sve segmente samog događaja kako u pogledu postupaka XX, tako i u pogledu svih ostalih učesnika konkretnog događaja, a što je uostalom i dužnost svakog državnog tužioca, našla sam da u radnjama XX nema elemenata bića krivičnog djela...“;
- da je Uprava policije podnijela Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv podnosioca pritužbe zbog prekršaja iz člana 11 Zakona o javnom redu i miru;
- da podnosilac pritužbe nije bilo u alkoholisanom stanju;
- da je podnosiocu pritužbe, na njegov zahtjev omogućen ljekarski pregled u prostorijama CB Podgorica;
- da je u ljekarskom izvještaju konstatovana radna dijagnoza „tahikardija“ uz objektivni nalaz „žali se na lupanje srca, nedostatak vazduha, suše mu se usta, bolovi u vratu. Negira alegije na lijekove. Na tijelu nema vidljivih povreda“ i propisan lijek Diazepam.¹

IV Relevantno pravo

Domaće pravo

4. Ustav Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 001/07 od 25.10.2007, 038/13 od 02.08.2013) propisuje:

“Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.” (član 17)
 “Svako ima pravo na ličnu slobodu.

“Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti”. (član 81 stav 1 i 2)

5. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 od 15.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017) propisuje:

“Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjim ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlaštenja, kao i mjere za spriječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije.” (član 2)

“Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što: ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže ili preporučuje.

„Postupak ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda pokreće se povodom pritužbe ili po sopstvenoj inicijativi.“ (član 28 stav 1)

„Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.“ (član 41)

6. Zakon o unutrašnjim poslovima ("Službeni list Crne Gore", br. 044/12 od 09.08.2012, 036/13 od 26.07.2013, 001/15 od 05.01.2015, 087/18 od 31.12.2018) propisuje:

“Policijski poslovi, u smislu ovog zakona, su:

¹ Diazepam je benzodiazepinski anksiolitik, širokog spektra djelovanja. Efikasno otklanja anksioznost i napetost, reguliše autonomne funkcije, djeluje hipnosedativno, miorelaksantno i antikonzulzivno.

(...) sprječavanje vršenja i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja(...) (član 10 stav 3)

“Polijski poslovi obavljaju se sa ciljem da se obezbijedi jednaka zaštita bezbjednosti, prava i sloboda, primijeni zakon i obezbijedi vladavinu prava.”(član 12)

“Polijski službenici postupaju u skladu sa Ustavom, potvrđenim međunarodnim ugovorima, zakonom i drugim propisima.

Polijski službenici se pridržavaju standarda polijskog postupanja, a naročito onih koji proizilaze iz obaveza utvrđenih međunarodnim aktima, a odnose na dužnost služenja ljudima, poštovanje zakonitosti i suzbijanje nezakonitosti, ostvarivanje ljudskih prava, nediskriminaciju pri izvršavanju polijskih zadataka, ograničenost i uzdržanost u upotrebi sredstava prinude, zabranu mučenja i primjene nečovječnih i ponižavajućih postupaka, pružanje pomoći nastradalim licima, obavezu zaštite tajnih i ličnih podataka, obavezu odbijanja nezakonitih naređenja i suprotstavljanje svakom obliku korupcije.” (član 14)

“Fizičko i pravno lice ima pravo da podnese pritužbu na rad polijskog službenika kad smatra da je polijski službenik u vršenju polijskih poslova povrijedio neko njegovo pravo ili mu nanio štetu, u roku od šest mjeseci od dana kad je nastala šteta, odnosno povrijeđeno neko njegovo pravo ili sloboda.

Policija je dužna da podnosiocu pritužbe dostavi pisani odgovor, u roku od 30 dana od dana prijema pritužbe.

Podnosiocu pritužbe omogućiće se učešće u postupku provjere i utvrđivanja činjeničnog stanja u vezi sa pritužbom.” (član 16)

“Polijska ovlašćenja, mjere i radnje su:(...)

davanje upozorenja;

izdavanje naređenja (...);

zaustavljanje i pregled lica, predmeta i prevoznih sredstava (...)" (član 44 stav 1 tačke 6,7 i 12)

oznake zvanja i posebne oznake

“Polijske poslove polijski službenici vrše u uniformi na kojoj se nalaze oznake zvanja i posebne oznake.” (član 51 stav 1)

“Polijski službenik provjerava identitet lica: (...)

nad kojim se vrši pregled, pretres po naredbi suda ili se u odnosu na to lice preduzima neka druga zakonom propisana radnja(...);” (član 70 stav 1 tačka 5)

“Provjera identiteta lica iz člana 70 ovog zakona, sprovodi se uvidom u njegovu ličnu kartu ili drugu javnu ispravu sa fotografijom ili elektronski, kad lična karta ili druga javna isprava sadrži sertifikat za elektronsku identifikaciju.” (član 71 stav 1)

“Ako se identitet lica ne može provjeriti u skladu sa članom 71 ovog zakona, ili se sumnja u vjerodostojnost lične karte ili druge javne isprave sa fotografijom ili je potrebno utvrditi identitet lica za koje postoje podaci da planira, odnosno priprema izvršenje krivičnog djela ili prekršaja, identitet lica može se utvrditi korišćenjem podataka iz evidencija koje vode Ministarstvo, odnosno Policija, primjenom metoda i upotrebom sredstava kriminalističke taktike i tehnike, forenzičkim, medicinskim ili drugim odgovarajućim vještačenjem, kao i kroz međunarodnu polijsku saradnju, ako posebnim zakonom nije drukčije propisano.” (član 72 stav 1)

“Polijski službenik ovlašćen je da dovede lice:

za koje je potrebno provjeriti identitet u skladu sa članom 70 ovog zakona;(..." (član 77 stav 1 tačka 1)

“Polijski službenik daje upozorenje licu za koje postoji vjerovatnoća da:

svojim ponašanjem, djelovanjem ili propuštanjem određene radnje može dovesti u opasnost svoju ili bezbjednost drugog lica ili imovinu, ugroziti bezbjednost saobraćaja, narušiti javni red i mir, ometati graničnu kontrolu ili ugroziti i narušiti bezbjednost ličnosti, objekata i prostora iz člana 18 stav 1 tačka 9 ovog zakona, odnosno ometati polijske službenike koji vrše poslove neposrednog obezbjeđenja tih ličnosti, objekata i prostora”(...) (član 82 stav 1)

“Naređenje se može izdati samo u odnosu na ponašanja, odnosno djelatnosti, činjenja ili nečinjenja od kojih neposredno zavisi uspješno izvršavanje policijskih poslova i zadataka, odnosno primjena policijskih ovlaštenja, mjera i radnji(…)” (član 83 stav 1)

“Policijski službenik je ovlašten da zaustavi i izvrši pregled lica, predmeta koje lice nosi sa sobom i prevoznih sredstava kad je to neophodno radi:)(…)”

sprječavanja vršenja i otkrivanja krivičnih djela i prekršaja (...)” (član 91 stav 1 tačka 2)

“Kontrola i nadzor rada Policije obezbjeđuje se parlamentarnom, građanskom i unutrašnjom kontrolom, kao i od strane Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore kad vrši poslove nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i postupa po pritužbama na rad policijskih službenika.”(član 189)

“Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši poslove nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i postupa po pritužbama na rad policijskih službenika, u skladu sa zakonom kojim se uređuju nadležnost, ovlaštenja, način rada i postupanje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.”(član 202)

7. Pravilnik o načinu obavljanja određenih policijskih poslova i primjeni ovlaštenja u obavljanju tih poslova ("Službeni list Crne Gore", br. 021/14 od 06.05.2014, 066/15 od 26.11.2015) propisuje:

“Ovim pravilnikom propisuje se bliži način obavljanja određenih policijskih poslova i primjena ovlaštenja u obavljanju tih poslova.” (član 1)

“Policijski službenik je dužan da u vršenju policijskih poslova postupa obazrivo prema građanima, vodeći računa da ne povrijedi dostojanstvo ličnosti i da ih ne izlaže nepotrebno uznemiravanju ili obavezama.

U vršenju policijskih poslova, policijski službenik se obraća građanima na jasan i razumljiv način i saopštava im razloge zbog kojih im se obraća.” (član 6)

Član 23

“Ukoliko postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti ili prekršaj, policijski službenik je dužan da preduzme sve potrebne mjere, a naročito da se: pronađe učinilac krivičnog djela ili prekršaja, da se učinilac ili saučesnik ne sakrije ili ne pobjegne (...)”(član 23 stav1 tačka 1)

“U vršenju poslova iz člana 23 ovog pravilnika, policijski službenik, u skladu sa zakonom(…)”

vrši pregled prevoznih sredstava, putnika i prtljaga;(…)”

utvrđuje identitet lica i istovjetnost predmeta”(…) (član 24 stav 1 tačke 8 i 12)

“Upozorenje se daje, u skladu sa zakonom, usmeno, pisano, propisanim znakom, pokretima ruku i tijela, pištaljkom, pisanim obavještenjima na displeju, tehničkim sredstvima za davanje svjetlosnih i zvučnih signala i na drugi pogodan način.

Policijski službenik može upozorenja iz stava 1 ovog člana davati kombinovano u zavisnosti od konkretne situacije.”(…) (član 204 stav 1 i 2)

“Policijski službenik izdavanjem naređenja obavezuje lice na određeno činjenje ili nečinjenje.

Naređivati se mogu samo one mjere i radnje od kojih neposredno zavisi vršenje službenih zadataka i to samo za vrijeme koje je neophodno da se ti zadaci izvrše.” (član 205)

“Naređenje se izdaje neposredno i usmeno, a ako je potrebno i pisano putem medija ili na drugi odgovarajući način.

Naređenja se izdaju i uz upotrebu telekomunikacionih sredstava, svjetlosnih ili zvučnih znakova, signala ili na drugi pogodan način.” (član 206)

“Ukoliko lice kome je izdato naređenje ne postupi po naređenju, policijski službenik će preduzeti druge propisane mjere, primijeniti druga odgovarajuća ovlaštenja sa ciljem da se spriječi narušavanje javnog reda i mira i ugrožavanje bezbjednosti”(…).”(član 208 stav 1)

8. Kodeks policijske etike ("Službeni list Crne Gore", br. 046/13 od 02.10.2013, 042/16 od 11.07.2016) propisuje:

„Policijski službenik u obavljanju policijskih poslova postupa u skladu sa načelima utvrđenim Ustavom Crne Gore, potvrđenim međunarodnim ugovorom, zakonom i ovim kodeksom.” (član 1)

“U vršenju policijskih poslova i primjeni ovlaštenja policijski službenik dužan je da poštuje dostojanstvo, ugled i čast svakog lica prema kojem primjenjuje ovlaštenja.” (član 4)

“Policijski službenik je dužan da policijske poslove vrši na način da ne umanjí svoj ugled i ugled Policije u cjelini, poštuje dobre običaje i slijedi etička načela u dosljednom sprovođenju zakona.” (...) (član 7 stav 1)

9. Uredba o uniformi, oznakama zvanja i naoružanju policijskih službenika ("Službeni list Crne Gore", br. 040/20 od 30.04.2020, 107/20 od 04.11.2020) propisuje:

“Na uniformi policijskih službenika nalaze se posebne oznake, i to: (...)

oznaka sa imenom i prezimenom.”(...) (član 35 stav 1 tačka 5)

10. Zakon o prekršajima ("Službeni list Crne Gore", br. 001/11 od 11.01.2011, 006/11 od 25.01.2011, 039/11 od 04.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 043/17 od 04.07.2017, 051/17 od 03.08.2017) propisuje:

“Ovim zakonom uređuju se uslovi za propisivanje prekršaja i prekršajnih sankcija, prekršajna odgovornost, prekršajni postupak i postupak izvršenja prekršajnih sankcija.” (član 1)

“Ovlašćeni organ će izdati prekršajni nalog ako je prekršaj iz njegove nadležnosti utvrđen: neposrednim opažanjem od strane ovlašćenog službenog lica prilikom vršenja inspekcijskog nadzora, nadzora i pregleda, kao i uvida u službenu evidenciju nadležnog organa (...)” (član 144 stav 1 tačka 1)

“Ovlašćeni policijski službenik ili drugo službeno lice, kad je ovlašćeno posebnim zakonom, ukoliko postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo prekršaj, može to lice lišiti slobode, ako: nije poznat identitet tog lica;

to lice nema prebivalište ili boravište u Crnoj Gori, a postoje okolnosti koje ukazuju da će pobjeći ili otići u drugu državu radi izbjegavanja odgovornosti za prekršaj;

postoje okolnosti koje ukazuju da će ponoviti prekršaj ili dovršiti pokušani prekršaj;

postoji opasnost da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili falsifikovati dokaze koji su važni za prekršajni postupak(...)” (član 166 stav 1 tačka 1,2,3 i 4)

11. Zakon o javnom redu i miru ("Službeni list Crne Gore", br. 064/11 od 29.12.2011, 056/20 od 15.06.2020) propisuje:

“Ko ometa ili omalovažava službeno lice državnog organa ili organizacije, ustanove ili drugog pravnog lica, koje na osnovu zakona vrši javna ovlaštenja u vezi sa vršenjem poslova iz njihove nadležnosti, kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 500 eura do 1.500 eura ili kaznom zatvora do 60 dana.(...)” (član 11 stav 1)

Međunarodno pravo

12. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima propisuje:

“Niko neće biti podvrgnut torturi ili drugom surovom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni.”(član 5).

13. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima propisuje:

“Niko neće biti podvrgnut torturi ili surovom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni“ (...) (Član 7)

14. UN Konvencija protiv mučenja i drugih svirepih, nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kazni propisuje:

“Mučenje označava svaki čin kojim se nekom licu namjerno nanose velike patnje, fizičke ili duševne, sa ciljem da se od njega ili nekog trećeg lica dobiju obavještenja ili priznanja, da se kazni za neko djelo koje je ono ili neko treće lice počinilo ili se sumnja da ga je počinilo, da se uplaši ili da se na njega izvrši pritisak ili iz bilo koje druge pobude zasnovane na bilo kakvom obliku diskriminacije, kad takav bol ili takve patnje nanosi službeno lice ili neko drugo lice koje djeluje po službenoj dužnosti ili na osnovu izričitog naloga ili pristanka službenog lica(...)” (član 1)

15. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda propisuje:

“Niko ne može biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.“ (član3).

“Konvencija jamči svim licima koja tvrde, da su bila podvrgnuta mučenju da se mogu obratiti žalbom vlastima države na čijoj teritoriji se to dogodilo, a dotična država je dužna da im to omogući, kao i da odmah ispita navode žalbe i da ujedno preduzme potrebne mere da se žalilac i eventualni svedoci zaštite od bilo kakvog maltretiranja ili zlostavljanja zbog podnošenja žalbe ili svedočenja.” (član 13). Štaviše, države su obavezne da odmah („u najkraćem roku“), po službenoj dužnosti, pokrenu nepristrasnu istragu kad god postoje osnovi sumnje da je na njihovoj teritoriji izvršen neki akt mučenja (čl 12). Dakle, mora se voditi neodložna i nepristrasna istraga, bilo po žalbi oštećenog bilo po službenoj dužnosti.

Praksa Evropskog suda za ljudska prava

16. U presudi Zličić protiv Srbije², Sud je naveo da kada je pojedinac lišen slobode ili se generalno suočava sa licima koja sprovode zakon, svako pribjegavanje fizičkoj sili koja zaista nije neophodna uslijed ponašanja lica koje je lišeno slobode umanjuje ljudsko dostojanstvo i u načelu predstavlja povredu prava iz člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Sud naglašava da se izraz „u načelu“ ne može shvatiti kao da podrazumijeva da možda postoje situacije u kojima donošenje takvog zaključka o povredi nije opravdano jer navedeni prag surovosti nije dosegnut. Svako zadiranje u ljudsko dostojanstvo udara u samu suštinu Konvencije. Iz tog razloga, svako ponašanje lica koja sprovode zakon prema nekom licu, kojim se unižava njegovo ljudsko dostojanstvo, predstavlja povredu člana 3. Konvencije. To se naročito odnosi na njihovu primjenu fizičke sile protiv lica, koja nije zaista neophodna zbog njegovog ponašanja, kakav god efekat ona imala na lice o kojem je riječ.

² Zličić protiv Srbije, prestavka br. 73313/17 i 20143/19, stav 91.

V ZAKLJUČNA OCJENA

17. XX obratio se instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore pritužbom na rad službenika Uprave policije - CB Podgorica. Pritužbom se, u bitnom, navodi da je dana 18.11.2021. godine u Podgorici, zlostavljan od strane četiri službenika Interventne jedinice CB Podgorica, bez odgovarajućih oznaka na uniformama, na način što su ga, prvo omalovažavali, a nakon što je lišen slobode u prisustvu strica i još jednog saputnika, vrijeđali i upućivali mu prijetnje, da su mu uzeli telefon i isključili ga, a zatim prijetili tokom vožnje u službenom vozilu od Zabjela do CB Podgorica, da su ga hvatali ga za jaknu i udarali u lice sa dva prsta, te da su u CB Podgorica nastavili sa uvredama i sa omalovažavanjem. Takođe, naveo je prijetnju „polomićemo ti ruke“ koju su službenici uputili njegovom stricu koji je pokušao da smiri situaciju koja je prethodila njegovom lišavanju slobode. Iz pritužbe se dalje zaključuje da su policijski službenici postupali na opisani način jer im je podnosilac pritužbe rekao, dok su čekali saobraćajnu patrolu, da će obavijestiti njihove nadređene o njihovom ponašanju tvrdeći da vozilo kojim je upravljao nijesu propisno zaustavili čime su mu ugrozili bezbjednost. Podnosilac pritužbe nije sporio da nije bio vezan sigurnosnim pojasom dok je upravljao vozilom.

18. Iz dostavljene dokumentacije od strane Uprave policije uključujući izjašnjenje broj 074/21-36239/1, proizilazi da su četiri službenika Centra bezbjednosti Podgorica- interventne jedinice, obavljajući svoje redovne poslove, dana 18.11.2021. godine, zaustavili vozilo kojim je upravljao podnosilac pritužbe radi izvršenja radnje redovne kontrole vozila i putnika u njemu. Navedenu radnju su obavili na način što su se zaustavili ispred kontrolisanog vozila svojim službenim vozilom, kako bi mu onemogućili nastavak kretanja. Zaključuje se i da je opisanom zaustavljanju prethodilo to što se vozač oglušio o svjetlosne i zvučne signale koje su službenici prethodno izdavali. Nesporna je činjenica da vozač, kako i sam navodi u pritužbi, nije vezao sigurnosni pojas u momentu zaustavljanja, čime je počinjen prekršaj iz Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, a zbog čega je i pozvana patrola saobraćajne policije radi daljeg procesuiranja vozača u tom pravcu.

19. Iz dostavljene službene zabilješke o događaju, koju su sačinili policijski službenici koji su u konkretnom slučaju preduzimali policijske radnje, proističe da se podnosilac pritužbe obraćao glasnim tonom policijskim službenicima, zbog čega mu je izdato upozorenje da prestane sa takvim ponašanjem, nakon čega je upozoren da će biti sankcionisan zbog prekršaja iz Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima. Takođe, u zapisniku o obavještenju prikupljenom od strica podnosioca pritužbe XY, koji je svojevrijem pristupio u CB Podgorica i koji je bio u vozilu sa podnosiocem pritužbe, navodi se da je u jednom trenutku čuo da policajac govori podnosiocu pritužbe „ti to nama prijetiš, ne znajući šta su oni do tada pričali“. U vezi sa navedenim, može se zaključiti da je predmetnom prilikom postojala povišena tenzija u komunikaciji između policijskih službenika i podnosioca pritužbe.

20. U svim slučajevima kada postoji mogućnost izdavanja upozorenja prije naređenja i preduzimanja daljih policijskih ovlašćenja, treba izdati upozorenje kako bi se postigao odvrćući efekat od nastavka nedoličnog ponašanja prema policijskim službenicima, a sve u cilju efikasnog obavljanja policijskih radnji prema licu prema kojima se primjenjuju. Opisano postupanje službenika u konkretnom slučaju, u smislu izdavanja upozorenja, predstavlja dobru praksu u odnosu na obavljanje policijskih radnji prema građanima/kama.

21. Iz dokumentacije dalje proizilazi da je nakon izdatog upozorenja, podnosilac nastavio da se obraća policijskim službenicima na način što im je uputio prijetnje „zapamtićete vi mene, platiće vaša djeca za

ovo“, što predstavlja razlog za nastavak preduzimanja policijskih radnji i ovlaštenja. Uvidom u službenu zabilješku o obavještenju tužioca u vezi sa događajem, konstatuje se da u radnjama podnosioca pritužbe nema elemenata krivičnog djela već da je policija upućena da cijeni postojanje prekršaja. Uprava policije je, sa tim u vezi, Sudu za prekršaje u Podgorici podnijela zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog sumnje da je podnosilac pritužbe izvršio prekršaj iz člana 11 Zakona o javnom redu i miru kojim je propisano da ko ometa ili omalovažava službeno lice državnog organa ili organizacije, ustanove ili drugog pravnog lica, koje na osnovu zakona vrši javna ovlaštenja u vezi sa vršenjem poslova iz njihove nadležnosti, kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 500 eura do 1.500 eura ili kaznom zatvora do 60 dana.

22. Iako Evropski sud za ljudska prava generalno podržava načelo da podnosilac predstavke treba da pruži dokaze (kao što su, na primjer, ljekarski izvještaji, izjave svjedoka i fotografije) kojima se potkrepljuju navodi o kršenju konvencijskog prava, odbija da teret dokazivanja stavi na bilo koju od stranaka u postupku. Sud je utvrdio da pod određenim okolnostima, jedino domaći organi imaju pristup informacijama kojima je „moguće pobiti“ navodnu povredu člana 3 (*Morozov protiv Rusije* (predstavka br. 38758/05), presuda od 12. novembra 2015, stav 69).

Standard dokazivanja propisan za povredu člana 3 je “van razumne sumnje”, što se može zaključiti na osnovu “koegzistencije dovoljno čvrstih, jasnih i usaglašenih zaključaka ili sličnih nespornih činjeničnih pretpostavki” (*El Masri protiv „Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije“* (predstavka br. 39630/09), presuda od 13. decembra 2012, stav 151; *Labita protiv Italije* (predstavka br. 26772/95), presuda od 6. aprila 2000, stav 121.). U predmetu *Bouyid protiv Belgije* Sud je objasnio da kod pritužbi o zlostavljanju teret dokazivanja pada na organe vlasti u okolnostima kada isključivo vlasti imaju saznanja o događaju, kao na primjer u slučaju policijskog zadržavanja.³

Primjenjeno na okolnosti konkretnog slučaja, zaključuje se da je teret dokazivanja bio na Upravi policije, tim prije što je nesporno utvrđeno da je podnosilac pritužbe lišen slobode od strane četiri službenika CB Podgorica, nakon čega su ga do službenih prostorija transportovali službenim vozilom, a iz čega proističe da podnosilac pritužbe suštinski i nije mogao pružiti bilo kakav dokaz za navode iznesene u pritužbi osim ljekarskog izvještaja.

Iz dostavljenog izjašnjenja Uprave policije se zaključuje da nijesu opovrgnuti navodi podnosioca pritužbe da je tokom preduzimanja službene radnje omalovažavan od strane postupajućih službenika, a zatim lišen slobode, da su mu uzeli telefon i isključili ga, da su ga vrijeđali i upućivali mu prijetnje, da su mu prijetili tokom vožnje u službenom vozilu na relaciji od Zabjela do CB Podgorica, da su ga hvatali za jaknu i udarali u lice sa dva prsta te da su u CB Podgorica nastavili sa uvredama i sa omalovažavanjem. Štaviše, izostalo je bilo kakvo izjašnjenje u odnosu na ove navode pritužbe.

23. Zaštitnik dalje primjećuje da je u izvještaju ljekara br. protokola 15865, koji je pregledao podnosioca pritužbe u prostorijama CB Podgorica neposredno nakon što je on doveden u prostorije, konstatovano da podnosilac pritužbe nema vidljivih povreda i navedena dijagnoza tahikardija, odnosno objektivni nalaz da se podnosilac pritužbe žalio se na lupanje srca, nedostatak vazduha, sušenje usta, bolove u vratu, uslijed čega mu je propisan lijek za smirivanje Diazepam i izdat uput za liječenje u Urgentni blok KCCG.

³ Zabrana mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja, Priručnik za primjenu člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima, Savjet Evrope.

24. U odnosu na navode iz pritužbe koje se odnose na to da policijski službenici nijesu imali oznake na uniformama, a koji navodi takođe nijesu opovrgnuti niti na bilo koji drugi način bili predmet izjašnjavanja, Zaštitnik podsjeća da je Uredbom o uniformi, oznakama zvanja i naoružanju policijskih službenika ("Službeni list Crne Gore", br. 040/20 od 30.04.2020, 107/20 od 04.11.2020) propisano da svaki službenik na uniformi mora imati oznaku sa imenom i prezimenom. Zaštitnik podsjeća da je to neophodno ne samo kako bi se identifikovali policijski službenici koji vrše policijska ovlašćenja već i da bi se postigao odvrćući efekat od eventualnog nezakonitog postupanja policijskih službenika.

25. U izjašnjenju nijesu opovrgnuti niti na bilo koji drugi način cijenjeni navodi podnosioca pritužbe da su postupajući službenici kritičnom prilikom njegovom stricu XY uputili prijjetnju „polomićemo ti ruke“, a što korespondira sa sadržinom Zapisnika o obavještenju prikupljenom od građanina XY bez bliže oznake u kojem je između ostalog naveo: „Izvadio sam dokumenta i onda je došao jedan od policajaca i rekao mi da ponovo izađem iz auta i ja sam izašao, stavio dokumenta na krov, i ja sam počeo da mu objašnjavam u redu je, u redu je, bio sam okrenut prema vozilu, nismo znali da nas zaustavljate, i tada sam čuo da mi je jedan policajac rekao „Ne granaj tim rukama da ti ih obje ne bih polomio.“

Sa tim u vezi Zaštitnik je, radi sveobuhvatnog vođenja postupka, u aktu br 01-897/21 od 13. aprila 2022. godine citirao navedeni dio Zapisnika i zatražio informaciju od strane Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici o tome da li je postupajuća državna tužiteljka u konkretnom slučaju eventualno preduzimala mjere i radnje iz svoje nadležnosti, i ako jeste koje.

Iz dostavljene informacije od strane ODT Podgorica Tu br. 229/22 od 28. aprila 2022. godine, proističe da je postupajuća tužiteljka cijenila sve segmente samog događaja kako u pogledu postupaka podnosioca pritužbe, tako i u pogledu svih ostalih učesnika konkretnog događaja i našla da u radnjama podnosica pritužbe nema elemenata bića krivičnog djela.

Kako se zaključuje da izjava građanina XY data na Zapisnik o obavještenju prikupljenom od građanina nije bila predmet postupanja osnovnog državnog tužioca, Zaštitnik ukazuje Osnovnom državnom tužilaštvu da nije potrebno da je tvrdnja o zlostavljanju iznijeta u formi krivične prijave ili formalne pritužbe, niti da je formulisana kao optužba konkretne osobe, već je dovoljno da nadležni državni organ sazna za ozbiljnu tvrdnju da je neko bio zlostavljan (*Hajnal protiv Srbije*, predstavka br. 36937/06, st. 94–99). Zaštitnik još jednom podsjeća i da svaka zabrana mučenja i drugih oblika zlostavljanja gubi na uvjerljivosti ako službena lica koja su takva djela počinila ne odgovaraju za svoje postupke. Ako se na informaciju koja ukazuje na zlostavljanje ne reaguje brzo i efikasno, službena lica koja su sklona zlostavljanju osoba lišenih slobode brzo će povjerovati – i to s razlogom – da to mogu da čine nekažnjeno. Svi naponi uloženi u promovisanje ljudskih prava, putem stroge selekcije prilikom zapošljavanja i stručne obuke, biće osuđeni na neuspjeh. Ako se ne budu preduzimale efikasne mjere, sve osobe koje su u pitanju – kolege, viši rukovodioci u policiji, istražni organi – doprinijeće koroziji onih vrijednosti koje čine samu osnovu demokratskog društva. U suprotnom, ako se službeno lice koja izda naređenje, odobri, ne spriječi ili sprovodi mučenje i zlostavljanje privede pravdi zbog počinjenog djela, biće poslata jasna poruka da se takvo postupanje neće tolerisati. Takva poruka, pored toga što ima veliku odvrćuću ulogu, pokazaće i široj javnosti da niko nije iznad zakona, pa ni oni čija je dužnost da ga štite. Saznanje da su osobe odgovorne za zlostavljanje izvedene pred lice pravde imaće pozitivan uticaj i na žrtve.⁴

⁴ CPT, Izvod iz 14. opšteg izveštaja, objavljen u 2004, stav 25.

26. Imajući u vidu koegzistenciju dovoljno čvrstih, jasnih i usaglašenih zaključaka koji se ogledaju kako u povišenim tenzijama koje su prethodile spornom događaju, kako je to već detaljno opisano, a u svijetlu nalaza Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), koji je u više navrata utvrdio da je period neposredno nakon lišavanja slobode vrijeme kada je rizik od zastrašivanja i fizičkog zlostavljanja najveći⁵, uključujući činjenicu da uvjerljivi navodi podnosioca pritužbe nijesu na bilo koji način opovrgnuti od strane Uprave policije, kao i sadržaj ljekarskog izvještaja koji je sačinjen nakon pregleda podnosioca pritužbe u prostorijama CB Podgorica kako je to detaljno opisano, Zaštitnik van razumne sumnje zaključuje da je prekoračenjem policijskih ovlašćenja kritičnom prilikom došlo do ponižavajućeg postupanja službenika CB Podgorica na štetu podnosioca pritužbe.

Zabrana zlostavljanja je generički pojam, koji u sebi obuhvata zabranu mučenja i drugog surovog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Dakle, postoji nekoliko oblika zlostavljanja, koji se među sobom razlikuju, prije svega po intenzitetu fizičkog i/ili psihičkog bola i patnje. Ovi oblici zlostavljanja su svojevrsna skala zlostavljanja, na kojoj je ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje najslabijeg intenziteta, nečovječno srednjeg, dok je mučenje oblik zlostavljanja najvišeg intenziteta.⁶

Zaštitnik podsjeća da je prema definiciji Evropskog suda za ljudska prava, ponižavajuće postupanje ono koje kod žrtve izaziva osjećanje straha, očaja ili manje vrijednosti, koju žrtvu mogu da ponize ili unize⁷, kao i ono koje ponižava ili unižava pojedinca ili pojedniku time što ne pokazuje poštovanje za njegovo ili njeno ljudsko dostojanstvo ili ga narušava, ili koje izaziva osjećanja straha, očaja ili manje vrijednosti koja mogu da umanje njegovu ili njenu moralnu ili fizičku otpornost⁸. Tu spada svaki oblik povrede tjelesnog integriteta i nanošenje bola. Ovdje je naglasak na subjektivnom osjećaju straha, očaja ili inferiornosti žrtve, dok kod nečovječnog postupanja preteže element bola i patnje.

27. U datim okolnostima dio izjašnjenja Uprave policije u kojem se navodi da je po dolasku u službene prostorije podnosilac pritužbe prisutnim policijskim službenicima rekao sljedeće riječi: „ja imam prijatelje u KCCG koji će da ispišu povrede koje ja nemam, tako da polako, vidjećemo sve, trajaće ovo između nas mjesecima“ nije bio od značaja za donošenje drugačijeg zaključka, jer se u pritužbi i ne tvrdi da je podnosilac pritužbe u predmetnom događaju zadobio bilo kakve tjelesne povrede niti su do dana objavljivanja ovoga Mišljenja Zaštitniku dostavljeni dodatni ljekarski izvještaji osim opisanog izvještaja koji je sačinjen upravo u prostorijama CB Podgorica.

Na osnovu iznijetog, a polazeći od načela pravde i pravičnosti Zaštitnik ljudskih prava i sloboda u skladu sa članom 20 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore

PREPORUČUJE

Upravi policije da obezbijedi dosljedno poštovanje:

⁵ Izvod iz 21. opšteg izvještaja, objavljen u 2011, stav 19.

⁶ Ivan Janković, Zabrana zlostavljanja – priručnik za policiju i zatvorsko osoblje, str. 88.

⁷ Kudla v. Poland, App. No. 30210/96 (2000), paragraf 92;

⁸ Pretty v. United Kingdom, App. No. 2346/02 (2002), paragraf 52.

a) nacionalnih propisa, potvrđenih međunarodnih ugovora i opšteprihvaćenih pravila međunarodnog prava koji se odnose na poštovanje ljudskih prava prilikom preduzimanja radnji iz svoje nadležnosti, sa posebnim akcentom na obezbjeđivanje nulte tolerancije svih oblika mučenja i drugog surovog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;

b) Uredbe o uniformi, oznakama zvanja i naoružanju policijskih službenika, na način što će na uniformama policijskih službenika obezbijediti oznake sa imenom i prezimenom u skladu sa članom 35 stavom 1.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda će izvršenje datih preporuka pratiti u kontinuitetu.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Mirjana Radović

Dostaviti:

- Podnosiocu pritužbe;
- Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici;
- Upravi policije;
- Centru bezbjednosti Podgorica;
- a/a.